

Esej – pripreme za pisanje stručno-metodičkoga pisanoga rada

Pisanim se radom provjerava jezično-komunikacijska, znanstvena i metodička kompetencija pristupnika na stručnome ispitu. Pristupnik ostvaruje raspravljački tekst (u prvome redu znanstveni) u kojemu mora pokazati razumijevanje i problematiziranje teme (kritički je razmotriti), sposobnost uporabe stručnih termina, sposobnost postavljanja teza i njihove argumente te pokazati jasnoću i preciznost u oblikovanju misli i izražavanju stajališta/stavova.

Također treba pokazati razumijevanje teme na temelju proučene stručne i metodičke literature te mora sadržavati primjere iz vlastite nastavne prakse. Dakle, pristupnik mora pokazati sposobnost povezivanja teorijskoga znanja i oprimjeravanja praktičnih spoznaja.

Dobro je na kraju rada, izdvojeno, napisati popis literature na koju se pripravnik u eseju pozivao.

U eseju se vrednuju sljedeći elementi:

SADRŽAJ, KOMPOZICIJA, RJEČNIK I STIL, JEZIČNA NORMA, ČITLJIVOST I UREDNOST.

KOMPOZICIJA

Esej mora imati **trodjelnu kompoziciju**. Svaki kompozicijski dio mora početi uvučenim retkom. Nije dopušteno ostvarivati više kompozicijskih dijelova ili oblikovati nekoliko ulomaka unutar jednoga kompozicijskoga dijela. Kompozicijski dijelovi moraju biti vizualno jasni i, obvezno, sadržajno povezani, čime se ostvaruje cjelovitost teksta. Također kompozicijski dijelovi moraju biti usklađeni (proporcionalan uvod triju kompozicijskih dijelova), važno je da završetak ne bude dulji od uvoda ili da uvod ne bude predugačak u odnosu na razradbu ili da izostane jedan dio i sl.

Trodijelna kompozicija/struktura eseja:

1. UVOD

- određuje se tema
- iznosi se određena teza/tvrdnja ili određene teze/tvrdnje (navođenje problemskih pitanja)
- oblikuje se kontekst

2. RAZRADBA / GLAVNI DIO

- metodički se oblikuje tema, razrađuje se
- kritički se obrazlaže
- argumentirano se navode različiti primjeri iz literature i vlastite prakse / vlastita promišljanja (temelj je na argumentu, tj. dokazu, a ne na subjektivnome nizu mišljenja)

** Kao dokazi (argumenti) i potvrde mišljenja iznose se navodi/citati, podatci, primjeri, dokumenti, slike, grafikoni, općeprihvaćene činjenice, spoznaje i vrijednosni sudovi.*

3. ZAKLJUČAK

- navodi se zaključak kojim se potvrđuje postavljena teza/tvrdnja ili postavljene teze/tvrdnje (oblikuje se zaključna misao)
- daje se kratak sažetak rečenoga

SADRŽAJ

Pristupnik mora pokazati razumijevanje teme, usklađenost teme i sadržaja, konkretnost, točnost i potpunost sadržaja. Mora povezati sadržaj u jedinstvenu cjelinu, tj. ostvariti logičku i smislenu cjelinu, odnosno, misli trebaju proizlaziti jedna iz druge, mora ostvariti ulančanost rečenica i logičko organiziranje teksta. Tvrdnje treba potkrijepiti dokazima iz literature, ilustrirati i oprimjeriti iz vlastite prakse.

* Dva su načina potkrjepe tvrdnja iz literature:

a) parafraziranje i b) navođenje autora i naslova djela, tj. pisanje bibliografskih podataka.

RJEČNIK I STIL

Esej se piše znanstvenim stilom kojemu su glavne odlike: tumačenje, jednoznačnost, jasnoća, točnost, sadržajna i strukturna/kompozicijska povezanost. Izraz je logičan, objektivan, bez osjećajnih i osobno obojenih izričaja. Rečenice su uglavnom složene, često višestruko složene, logički ulančane. Izbjegavaju se nepotrebna ponavljanja i stilski obojene riječi. Rabi se stručno i znanstveno nazivlje. Izbjegava se uporaba fraza i frazema te posebice riječi iz razgovornoga jezika. Također treba izbjegavati pleonazme (primjerice, no međutim i sl.).

JEZIČNA NORMA

Esej mora biti pisan standardnim jezikom. *Hrvatski pravopis* (bijeli) Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje propisan je za uporabu u školama i po njemu se esej ispravlja.

* Pristupnik se može pri pisanju eseja služiti *Hrvatskim pravopisom*.

Esej treba napisati u skladu s gramatičkom, pravopisnom, leksičkom, stilističkom i sintaktičkom normom hrvatskoga standardnog jezika.

U gramatičkoj normi treba voditi računa o sklonidbi, stupnjevanju, sprezanju i sročnosti. Česte su pogreške: pisanje pasiva, nedopušteno dakanje (da li...), nepravilna uporaba glagolskih oblika i sprezanje (nepravilna uporaba aorista pomoćnoga glagola biti – ja bih, mi bismo...), nepravilno pisanje niječnica, nepravilna uporaba prijedloga uz padeže i dr.

U pravopisnoj normi treba voditi računa o pravilnome pisanju glasova Č i Ć, uporabi velikoga početnog slova, pisanju glasovnoga skupa ije/je/e/i, o sastavljenome i nesastavljenome pisanju riječi, o uporabi pravopisnih i rečeničnih znakova (posebice pisanje spojnice i crtice), rastavljanju riječi na kraju retka, uporaba zareza (posebice uz suprotne, isključne i zaključne rečenice, u pisanju inverzije te u pisanju nadnevka i mjesta) i dr.

U sintaktičkoj normi treba voditi računa o zakonitostima povezivanja jezičnih jedinica u sintagmu, rečenicu i tekst. Treba rabiti stilski neobilježeni red riječi (subjekt – predikat – objekt / priložna oznaka) i pravilno pisati nenaglasnice, posebice zanaglasnice/enklitike.

Najčešće pogrešno napisane rečenice:

Učenik kada bi htio mogao bi naučiti potrebno. TOČNO: Kada bi htio, učenik bi mogao naučiti potrebno. Ili Učenik bi mogao naučiti potrebno kad bi htio.

Cilj eseja je pisati standardnim jezikom. TOČNO: Cilj je eseja pisati standardnim jezikom.

Rečenice je potrebno povezivati konektorima kako bi se ostvarila cjelovitost teksta.

* **Konektori** za povezivanje rečenica:

- **suprotni:**

no, ali, međutim, usprokos tomu, naprotiv, za razliku od toga

- **objasnidbeni:**

bolje rečeno, drugim riječima, odnosno, naime

- **zaključni:**

dakle, prema tome, stoga, zbog toga što, s obzirom na to, općenito, zato

- **aditivni:**

uz to, štoviše, osim toga

- vremenski:

onda, kasnije, tada, poslije, nakon toga, iza toga, u međuvremenu

- pogodbeni:

inače, u tom slučaju

- dopusni:

svejedno, usprkos svemu, unatoč tome, ipak.

Nekoliko napomena nakraju.

Pristupnik bi trebao voditi računa o duljini eseja pa bi trebao napisati najmanje tri velike stranice teksta i najviše četiri stranice teksta i to vrlo čitko i jasno rukopisnim pismom.

Dobro je na papiru za koncept napisati natuknice koje sadržavaju ključne misli koje će se razvrstati i razraditi u uvodu, razradbi i zaključku. Također je dobro, ako ne i poželjno popisati relevantne primjere iz prakse i literature kojima će se potkrjepljivati teze u eseju.

Meri Farac Jemrić, profesor hrvatskoga jezika i književnosti